

KRAJSKÝ ÚŘAD KARLOVARSKÉHO KRAJE

ODBOR KULTURY, PAMÁTKOVÉ PÉČE, LÁZEŇSTVÍ A CESTOVNÍHO RUCHU

Se sídlem: Karlovy Vary, Závodní 353/88, 360 06 Karlovy Vary – Dvory, Česká republika

Číslo jednací: KK/2130/KR/22-07

ROZHODNUTÍ

Krajský úřad Karlovarského kraje, odbor kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu jako orgán státní památkové péče (dále jen „krajský úřad“) příslušný dle ust. § 28 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění (dále jen „zákon o státní památkové péči“) a ust. § 10 a § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“) vydává na základě žádosti Karlovarského kraje, se sídlem Závodní 353/88, Karlovy Vary, IČ: 70891168, ze dne 1. 8. 2022, a po vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Lokti, čj. NPÚ-342/64004/2022, ze dne 22. 8. 2022, dle § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči, toto

závazné stanovisko:

Realizace muzejní expozice v objektu národní kulturní památky Císařské lázně v Karlových Varech, Mariánskolázeňská č. 306, st. p. č. 902, k. ú. Karlovy Vary, prohlášené Nařízením vlády České republiky č. 50/2010 Sb., ze dne 8. 2. 2010 pod rejstříkovým číslem 345 a zapsané v Ústředním seznamu kulturních památek ČR pod rejstříkovým číslem 17027/4-880, dle projektové dokumentace „Expozice Císařských lázní“ vypracované firmou Loom on the Moon s. r. o., Ing. arch. Lenkou Hejlovou, datum 07/2022¹, dle ust. § 14 odst. 3 zákona o státní památkové péči,

je přípustná za následujících podmínek:

1. Promítání v Zanderově sále bude realizováno mimo plochu nástěnných obrazů.
2. Před realizací promítání v Zanderově sále bude krajskému úřadu předložen odborný posudek vlivu pravidelného promítání na plochu nástěnných maleb a fládrovaných povrchů, resp. záruka od dodavatele projekčního zařízení, že nebudou dané povrchy projekcí poškozeny.
3. Velikost skleněných sloupů s projekčním zařízením bude co nejvíce zmenšena, zejména se jedná o snížení výšky sloupů. Výsledné prostorové parametry budou předloženy krajskému úřadu k odsouhlasení.
4. Nebude provedeno označení budovy na fasádě hlavního průčelí nad vstupy dle návrhu obsaženého v textové části cit. projektové dokumentace (s. 89 až 93).

Účastník řízení (§ 27 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb.)

Karlovarský kraj, Závodní 353/88, Karlovy Vary, IČ: 70891168, zastoupený Ing. Květou Hryszovou

¹ Cit. projektová dokumentace se skládá z výkresové části a z textové části nazvané „Karlovy Vary, koncepce, libreto, technický scénář, vizuální styl, 220710, RC5“, nesignováno, nedatováno (dále jen „textová část“).

Odůvodnění:

Krajskému úřadu byla dne 1. 8. 2022 doručena žádost Karlovarského kraje, se sídlem Závodní 353/88, Karlovy Vary, IČ: 70891168, zastoupeného Ing. Květou Hryszovou, bytem Dolní Nivy 6, na základě plné moci, která byla udělena dne 9. 9. 2019 na dobu neurčitou (dále jen „žadatel“), o vydání závazného stanoviska k realizaci muzejní expozice podle projektové dokumentace „Expozice Císařských lázní“ vypracované firmou Loom on the Moon s. r. o., Ing. arch. Lenkou Hejlovou, datum 07/2022 (dále jen „PD“).

Předmětem žádosti je dokumentace k realizaci muzejní expozice v budově Císařských lázní, která se skládá z výkresové a textové části. Prostorově je projekt omezen na 1. NP, kde se nachází hlavní expozice a dále se věnuje instalaci AV techniky v tzv. atriu (dvoraně) objektu a v Zanderově sále. Součástí PD je i návrh nově vkládaného objektu recepce do vstupní haly, zařízení infoshopu a lavice.

Koncepce muzejní expozice je dle předložené dokumentace následující:

- Místnosti 1.111/1.112, 1.113/1.114, 1.115/1.116, 1.117/1.118, 1.119/1.120, 1.121/1.122., 1.124/1.125 – jsou navrženy jako tzv. vzorové koupelny, které se mají rekonstruovat do původního stavu – resp. mají ukázat návštěvníkovi 3 typy lázeňských procedur – rašelinovou, uhličitou minerální a uhličitou vřidelní.
- Další dvě koupelny ve výkrese označené jako „Historie 1, 2 a 3“ navazující na tzv. vzorové koupelny již nejsou rekonstruovány do historické (původní) podoby, ale mají sloužit jako prostor pro informační a expoziční prvky expozice. Zbýlá část koupelen je v PD označena jako „Iluze 1-9“, není vybavena původním mobiliářem, ale slouží jako prostory pro instalaci audiovizuálních nosičů a objektů k prezentaci vybraných osobností.
- Novodobé prostupy mezi před síněmi některých koupelen jsou využity pro instalaci vitrín.
- V prostorách Zanderova sálu jsou umístěny dva skleněné sloupy o výšce 3,85 m, které mají být nosiči projektorů a audio techniky, jíž má být promítán blíže neurčený obsah na stěnu vedle hlavního vstupu s obrazem scény při koupeli. Sloupy mají stát nad elektrokrabicemi v podlaze sálu a mají být zatíženy betonovými dlaždicemi.
- V atriu objektu je rovněž navrženo osazení AV techniky k promítání na stěny. Tato zařízení jsou, stejně jako osvětlení přidané nad rámec stávající realizace obnovy objektu, umístěna na konstrukci nově budované vestavby hlediště a jeviště koncertního sálu.
- Dokumentace obsahuje návrhy části nového mobiliáře, převážně ze skla a také návrhy podoby nových informačních nápisů v objektu.

Budova byla postavena v letech 1893 – 1895 dle plánů známých vídeňských architektů Ferdinanda Fellnera a Hermana Helmera. Jedná se o monumentálně řešenou lázeňskou budovu v historizujícím slohu francouzské renesance s dobovým vybavením, velkoryse koncipovanými uměleckořemeslnými prvky a výzdobou s těžištěm v reprezentativním předním traktu a v koncepčně vytříbeně řešeném navazujícím podkovovitým provozním lázeňským traktu obepínajícím vnitřní dvoranu sloužící obslužnému provozu. Budova včetně svého technického vybavení patřila ke špičkovým realizacím své doby s přímými odkazy na realizace ve francouzských světově proslulých lázních. Stejně jako honosně pojatý exteriér je bohatě zdobený i interiér budovy, kde se uplatnil vedle neorenesančního dekoru rovněž již secesizující detail. Součástí mobiliáře jsou velmi hodnotné obrazy s vedutami Karlových Varů či žánrovými výjevy a další malířská a štuková výzdoba. Nachází se zde řada velmi hodnotných detailů

uměleckořemeslného charakteru (táflování, keramické obložení, vitráže, mříže, kování, dvevní štítky, ad.).

Díličními stavebními úpravami objekt prošel na přelomu 40. a 50. let 20. stol., památková hodnota daného objektu spočívá nejen ve vlastním architektonickém konceptu, v dispozičním uspořádání, pravidelném a také mnohačetném opakování některých prvků (koupelny, předsíně, vybavení apod.), ale i v dochovaných původních uměleckořemeslných prvcích a dílech výtvarného umění. Vyzdvihnout je nutno míru dochování autentických prvků jak ve fasádách, tak i v interiéru, a to včetně dokladů technologie původního lázeňského provozu. Od roku 1994, kdy došlo k definitivnímu uzavření provozu, byl objekt využíván pouze v omezené míře. Jeho využívání v posledním desetiletí spolu s užitnými zásahy posledního půlstoletí zavinilo ztrátu početné významné části autentických prvků. Budova byla postupně vyklizena, v neporušeném stavu zůstaly pouze společenské místnosti a přilehlé prostory vstupního křídla a císařská lázeň. Při vyklizení byly v lázeňské části objektu, kromě obvodových chodeb, z větší části odstraněny omítky, keramické obklady a dlažby. Veškeré balneologické zařízení včetně deseti vodních nádrží ve druhém patře bylo včetně rozvodů demontováno a odvezeno bylo i zbylé původní nábytkové vybavení. Vedle nehodnotných konstrukcí, zbytků užitných úprav posledního půlstoletí, byly odstraněny i zbytky obslužného ochozu ve dvoraně s litinovými sloupy a další pozůstatky původního technického zařízení. K dalšímu poškození došlo vlivem havárie požárního hydrantu na konci roku 2009. Poškozeny havárií byly interiéry v pravé části vstupního traktu - při nároží situované salony ve všech třech nadzemních podlažích vč. části tzv. Zanderova sálu a také nejnáročněji uměleckořemeslně řešená tzv. Císařská lázeň s převlékárnou a odpočinkovým salonem.

V prostoru tzv. dvorany/atria jsou patrné relikty původního lázeňského provozu, který spočíval v unikátně řešené dopravě dřevěných van s rašelinou z tzv. rašelinového pavilonu do jednotlivých koupelen s využitím konstrukce pavlačových ochozů pro transport van se slatinou a ocelové konstrukce věže parního výtahu. Po obvodu dvorany vede v půdorysné stopě demontovaných pavlačových ochozů pro rozvoz van se slatinou souběžný kanál procházející do suterénu hlavního křídla, v němž byla uložena potrubní vedení, a na jehož obvodu stojí zbylé litinové sloupy s přílozkami, v současné době jen provizorně kotvené. V ose spojovací chodby jsou patrné zbytky základu ocelové věže výtahu, původně na parní pohon. Z uvedeného vyplývá, že nositeli hodnot objektu nejsou pouze reprezentativní, honosně pojaté místnosti, ale i samotné koupelny a dokonce i čistě provozní části budovy. Společně tvoří jeden celek, který v případě absence jedné z těchto částí nebude úplný. Hodnota objektu spočívá právě ve skutečnosti, že zde jsou všechny tyto složky zachovány v poměrně autentické podobě.

V současné době probíhá celková stavební obnova objektu, která je ve fázi těsně před dokončením.

Objekt tzv. Císařských lázní byl prohlášen nařízením vlády č. 50/2010 Sb. za národní kulturní památku a je situována na území městské památkové rezervace Karlovy Vary prohlášené nařízením vlády České republiky č. 430/2017 Sb. ze dne 6. 12. 2017 o prohlášení vybraných částí měst Františkova Lázně, Cheb, Karlovy Vary a Mariánské Lázně a obce Valy s lázeňskou kulturní krajinou za památkové rezervace a o změně nařízení vlády č. 443/1992 Sb., o prohlášení území historického jádra města Františkova Lázně. Prohlášení za národní kulturní památku koresponduje se zápisem lázeňských center měst Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkova Lázně do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO v roce 2021. Tento fakt dostatečně ilustruje mimořádný kulturně historický význam Císařských lázní v jejich celoevropském kontextu.

Památková hodnota daného objektu spočívá mimo jiné ve vlastním architektonickém konceptu s velkým podílem kvalitních uměleckých detailů. Jedná se o dílo ve své době proslulého

autorského dua Fellner a Helmer. Je nedílnou součástí vnitřního obrazu sídla. Jedná se o budovu s vysokou kulturně historickou hodnotou. Hodnota objektu spočívá rovněž v dochování historických technologických a provozních prvků a v neposlední řadě i historických uměleckých a řemeslných prvků a děl. Těžištěm muzejní expozice jsou prostory koupelen v 1. NP skládající se z vlastní lázně a předsíně. V některých jsou dochovány původní obklady stěn a dlažba, v horní části stěn je pod novodobými vrstvami zachována původní malba, v rozích pozůstatky instalačních šachet s plechovými kryty v ozdobném rámečku a v předsíních jsou dochovány původní mřížky odvětrání, lokálně jsou dochovány malované sokly a stropy. Všechny tyto prvky jsou nedílnou součástí hodnoty objektu. Součástí expozice jsou i prostory Císařské koupelny v 1. NP, tzv. Zanderova sálu ve 2. NP a atria, nově víceúčelového sálu.

Krajský úřad žádost posoudil, při posuzování vyšel ze znalosti místa a dané problematiky. Hlavním podkladem pro rozhodnutí je vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Lokti (dále jen „NPÚ“), čj. NPÚ-342/64004/2022 ze dne 22. 8. 2022. V tomto vyjádření je konstatováno, že realizace zamýšlených prací je v souladu se zájmem ochrany kulturně historických hodnot, a to při dodržení tří doporučení, které jsou částečně zapracovány uvedeny v tomto závazném stanovisku. Ve vyjádření je konkrétně uvedeno:

1) V tzv. vzorových koupelnách, které mají být rekonstruovány dle historického stavu, nebudou instalovány vitríny s obrazovkami do nově probouraných prostupů v předsíních koupelen. Tyto prostupy budou zazděny a bude tak obnovena původní dispozice. Jedná se o příčky mezi místnostmi označenými v PD jako 1.111, 1.113, 1.115, 1.117, 1.119, 1.121 a mezi místnostmi 1.124 a 1.126 – jde o 5 otvorů.

2) V Zanderově sále nebudou umístěny sloupky s projekčním zařízením a nebude zde realizováno pravidelné promítání (videomapping) na nástěnný obraz (marufláž) a rekonstruovanou výmalbu stěn.

3) Nebude provedeno označení budovy na fasádě dle PD

Ve vyjádření je dále uvedeno, že pozitivním faktem v přístupu k návrhu expozice je jeho převážná reverzibilita.

Byl posuzován dopad návrhu řešení muzejní expozice na kulturně historické hodnoty objektu spočívající jednak v dochovaných historických konstrukcích, uměleckořemeslných a výtvarných prvcích popsanych výše, ale taktéž dopad na prezentaci, uplatnění a autenticitu působení daných hodnot interiéru, který představuje vytříbené řešení interiéru jako celku. Výtvarné pojetí a design nově vkládaných prvků mobiliáře (jako jsou recepce, zařízení infoshopu a lavic) bylo posuzováno pouze v případě invazivního vstupu do dochovaného historického prvku či konstrukce nebo do cenného historického interiéru. Taktéž se nevyjadřujeme k obsahu expozice. Obecně je nutno poznamenat, že využití objektu národní kulturní památky, její prezentování veřejnosti by mělo být v souladu s jejím významem jako součástí národního kulturního dědictví. Chápeme ideu prezentovat světově známé osobnosti – i kontroverzní. Nicméně se domníváme, že na samé hranici je prezentování osobnosti Adolfa Hitlera v objektu Císařských lázní jako „státníka“, který navíc nebyl osobností podílejícím se na rozvoji lázeňství či rozkvětu Karlových Varů, a to v případě, kdy není prezentována řada osobností přímo spjatých s objektem či podílejících se na rozvoji lázeňství (např. osobnost císaře Františka Josefa I., po němž je objekt pojmenován či doktora Karla Bechera, který stavbu objektu inicioval a prosazoval a byl zároveň významným lázeňským lékařem).

Odůvodnění podmínek uvedených v tomto závazném stanovisku:

Ad 1. - 3.

Umístění dvou kusů sloupů o výšce 3,85 m je zásadně v rozporu s dosavadní koncepcí obnovy Zanderova sálu. Tato koncepce spočívá v obnově podoby sálu z konce 19. století a očištění od

novodobých degradujících vrstev. V dosavadním dvouletém procesu restaurování prostoru se velmi dbalo na maximální možné potlačení všech technických a novodobých prvků, které zde musely být pro potřeby zajištění dostatečné ventilace, požární bezpečnosti a dalších technických požadavků umístěny. Dva takto rozměrné a zcela kontrastní prvky, jako jsou navržené projekční sloupy, výrazně narušují vnímání nákladně restaurovaného prostoru. Ruší pravidelný sloupový architektonický řád sálu a zastiňují původní dekorativní sloupy. Zásadním problémem je také to, že z těchto sloupů má být pravidelně promítána obsahem a délkou blíže neurčená, avšak pravidelná a opakující se projekce na stěnu, kde se nachází původní umělecké dílo. Jedná o marufláž s motivem koupele (v SHP označeno jako Scéna při koupeli), která již v rámci obnovy sálu prošla restaurátorským zásahem. Obraz je součástí národní kulturní památky a jedná se o dílo vysoké umělecké hodnoty, je integrální součástí interiéru sálu. Pravidelný opakovaný osvit intenzivním světlem projektoru představuje riziko pro stálobarevnost pigmentů i laků obrazů, které reagují i na sluneční svit. Projekce je v PD navržena, aniž by bylo doloženo, že byly provedeny laboratorní zkoušky v čase, které by ověřily, jaký by mohla mít projekce na dílo vliv, aniž by vůbec bylo uvažováno o tom, že může být tímto druhem instalace ohroženo. Dále považujeme za nevhodné, aby byl výraz chráněného uměleckého díla dezinterpretován překrytím vrstvou jiného obsahu. Toto dílo zásadně spoluvytváří památkovou a uměleckou hodnotu nejreprezentativnějšího prostoru v budově, je součástí tematicky komponované kolekce dalších obrazů, které jsou vytvořeny přímo pro jeho původní účel, a jeho použití jako promítacího plátna považujeme za nevhodné a zejména potenciálně ohrožující jeho materii. K eliminaci výše uvedených negativních dopadů na prostor a uměleckořemeslnou a výtvarnou výzdobu Zanderova sálu byly stanoveny podmínky č. 1 až 3.

Ad 4. V současné době v rámci realizace stavební obnovy je otázka označení budovy již vyřešena. Obnovují se pouze historické nápisy z jednotlivých období. Při potřebě dalších označení, či oznámení pro veřejnost doporučujeme zhotovit návrh samostatně stojícího informačního systému např. v prostranství před vstupem do objektu.

Karlovarský kraj využil možnosti vyjádřit se k podkladům pro rozhodnutí a dne 6. 9. 2022 bylo krajskému úřadu doručeno vyjádření vztahující se k obsahu vyjádření NPÚ v Lokti. Namítá, že nesouhlas s realizací prostupů mezi předsíněmi tzv. vzorových koupelen je v rozporu s podmínkou č. 10 (správně 11.) závazného stanoviska krajského úřadu čj. 822/KR16-24, kde je uvedeno, že „Dělicí příčky v prostoru koupelen v 1. NP budou intaktně ponechány, tj. v těchto příčkách nebudou probourávány žádné prostupy. Nutné propojení bude odůvodněno a řešeno v příčkách předsíní ve formě dveřních prostupů.“ Stanovení této podmínky bylo v cit. závazném stanovisku odůvodněno takto: „Jak je výše rozvedeno – dochované dispoziční uspořádání koupelen je unikátní, a proto musí být chráněno. Intaktní zachování příček mezi koupelnami v 1. NP, kde je navrhováno zřízení muzejní expozice, je o to žádoucí z důvodu prezentace hodnot národní kulturní památky veřejnosti a bylo domluveno na jednání dne 30. 6. 2016 (protokol bod 6.2.).“²

K tomuto uvádíme, že krajský úřad postupoval v souladu s touto podmínkou, když souhlasil se zřízením 13 takových prostupů v prostoru předsíní v 1. NP právě s důvodu realizace muzejní expozice. Nicméně v roce 2016 nebyl zpracován žádný návrh řešení muzejní expozice, resp. nebyla ani diskutována obnova některých koupelen do historického stavu. Toto bylo diskutováno od roku 2019 a definitivní řešení muzejní expozice včetně výběru umístění tzv. vzorových

² Zde je uvedeno: „6.2. V 1. NP je navrhováno zřízení muzejních expozic (dějiny lázeňství a filmu). Dělicí příčky v prostoru koupelen budou intaktně ponechány, tj. v těchto příčkách nebudou probourávány žádné prostupy. Nutné propojení bude odůvodněno a řešeno v předsíních ve formě dveřních prostupů.“

koupelen bylo předloženo krajskému úřadu v srpnu 2022 a je předmětem tohoto správního řízení. Zřízení prostupů v předsíních ve vzorových koupelnách ztíží obnovu vybraných koupelen do historického/původního stavu, resp. prezentaci tří druhů lázeňských procedur. Jako další důvod nutnosti zřízení prostupů je umožnění proudění vzduchu. K tomuto krajský úřad uvádí, že dveře do koupelen budou stále otevřené, určitě v době otevření expozice pro veřejnost, takže bude zajištěn přístup vzduchu do prostorů koupelen z chodeb. Nicméně v tomto případě krajský úřad přihlédl ke skutečnosti, že rozhodnutím č. j. KK/1747/KR/21 již povolil realizaci elektroinstalace v prostupech a proto toto doporučení již nelze promítnout do podmínek tohoto rozhodnutí.

Dále účastník řízení navrhuje přesunout projekci v Zanderově sále mimo plochu maleb a možnost „dočasně odsunout“ sloupů ze sálu. Návrh posunutí projekce byl promítnut do podmínek tohoto rozhodnutí s tím, že je nutno prověřit možné dopady pravidelného promítání na povrch daných ploch. Přesouvání sloupů se jeví jako problematické vzhledem k jejich hmotnosti a nebezpečí poškození nové podlahy a zejména neřeší jejich rušivé působení v době přístupu veřejnosti do sálu. Proto krajský úřad stanovil podmínku zmenšení sloupů, zejména jejich výškového parametru.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem bylo rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í :

V souladu s ustanovením § 81 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, může účastník proti tomuto rozhodnutí podat odvolání, a to k Ministerstvu kultury České republiky prostřednictvím Krajského úřadu Karlovarského kraje, odboru kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu ve lhůtě 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí; prvním dnem lhůty je den následující po dni oznámení rozhodnutí.

V Karlových Varech dne 3. 10. 2022

Mgr. Veronika Vodičková
vedoucí odboru kultury, památkové péče
lázeňství a cestovního ruchu

Obdrží

Karlovarský kraj, se sídlem Závodní 353/88, 360 06 Karlovy Vary zastoupený Ing. Květou Hryszovou

Na vědomí

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti, Kostelní 81, 357 33 Locket

Průběh 5. 10. 2022

RP